

İntiharın Doküman Analizi ile Bütüncül Değerlendirilmesi: Genç Werther'in Acıları

Fadim Büşra KELEŞ¹ Mehmet AK² Şahin KESİCİ³

¹Phd Student, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Konya, Türkiye
fubsrak93@gmail.com (Sorumlu Yazar/Corresponding Author)

²Prof Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Dahili Tıp Bilimleri Bölümü, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Konya, Türkiye
drmehmetak@gmail.com

³Prof Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Konya, Türkiye
sahinkesici@erbakan.edu.tr

Makale Bilgileri

ÖZ

Makale Geçmişi

Geliş: 31.07.2023

Kabul: 11.09.2023

Yayın: 29.10.2023

Anahtar Kelimeler:

İntihar

Genç Werther

Goethe

İntihar kavramı neredeyse yazılı tarihten bugüne bilinen bir kavram olup yapılan önleyici çalışmalara karşın artışı durdurulamamıştır. Bu çalışmada intihar kavramı çok yönlü olarak Genç Werther'in acıları kitabı çerçevesinde incelenmeye çalışılmıştır. İntiharın oluşum sürecinde biyo-psiko-sosyal birçok faktör etkili olmaktadır. Bunlar genetik, sosyal öğrenme, endokrinoloji, yaklaşımlar ve risk faktörleri olarak belirtilmektedir. İntihar her dönemde ilgi çekici ve dinamiği güncel bir konu olduğu için yapılan çalışmalara sık karşılaşılsa da doküman analizi ile yapılan çalışma sayısının kısıtlı olduğu gözlenmiştir. Romanın başkarakteri olan Werther intihar sürecinde literatür bulguları ile benzer olan pek çok faktörden etkilenmiştir. Bu faktörler; dürtüsellik, sosyal öğrenme, cinsiyet, yaş aralığı, umutsuzluk, hayatın anlamını sorgulama, öfke ve saldırganlık, bilişsel çarpıtmalar, yetersiz iletişim becerileri, dini inançlar ve acıdan kaçınma şeklinde sınıflandırılabilir. Werther intihar eyleminde bulunmadan önce intihar düşünceleri ve denemesinde bulunmuştur. Birçok intihar eyleminde bulunan bireyler gibi veda mektubu yazmış ve geride kalanlar için iyi dileklerde bulunmuştur.

Holistic Evaluation of Suicide with Document Analysis: The Sorrows of Young Werther

Article Info

ABSTRACT

Article History

Received: 31.07.2023

Accepted: 11.09.2023

Published: 29.10.2023

Keywords:

Suicide

Young Werther

Goethe

The concept of suicide is a well-known concept from the beginning of written history to the present, and its increase could not be stopped despite preventive efforts. In this study, the concept of suicide was tried to be examined in many ways within the framework of The Sorrows of Young Werther. Many bio-psycho-social factors are effective in the formation process of suicide. These are stated as genetics, social learning, endocrinology, approaches, and risk factors. Since suicide is an interesting and dynamic topic in every period, it has been observed that the number of studies conducted with document analysis is limited, although studies are frequently encountered. Werther, the protagonist of the novel, was affected by many factors similar to the literature findings during the suicide process. These factors are impulsivity, social learning, gender, age range, hopelessness, questioning the meaning of life, anger and aggression, cognitive distortions, inadequate communication skills, religious beliefs, and avoidance of pain. Werther had suicidal thoughts and attempts before committing suicide. Like many suicidal individuals, he wrote farewell letters and wished well for those left behind.

Atıf/Citation: Keleş, F. B., Ak, M. & Kesici, Ş. (2023). İntiharın Doküman Analizi ile Bütüncül Değerlendirilmesi: Genç Werther'in Acıları. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi (AKEF) Dergisi*, 5(3), 1043-1057.

"This article is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0)"

GİRİŞ

İnsanlık tarihinin kayıtlı hale gelmesinden bugüne bilinen tüm tarihlerde var olan intihar kavramını (Ak ve Kesici, 2022) ebedi mutluluk olarak tanımlayan Nietzsche'ye karşı pek çok filozof bunun ebedi bir çelişki olduğundan bahsetmiştir (McLaughlin, 2007). Yaşamaya önem vermeyen bireyin (Durkheim, 2013) yaşamına son vermesi olarak tanımlanan intihar (Sadock, Sadock ve Ruiz ve 2007) ani ve şiddet içerebilmesiyle zor bir ölüm türüdür (Volkan ve Zintl, 2022). Bu ölüm çeşidi; eylemin gerçekleştirilmesi sonucu intihar, ölümle sonuçlanmaması sonucu intihar girişimi (Sadock, Sadockve Ruiz, 200) ve en son sadece düşünceleri içermesi ile intihar düşünceleri olarak gruplandırılmaktadır. (Eskin, 2014).

Herkesin ne olursa olsun yaşamak için mücadele verdiği bu dünyada ölmeye karar verenleri anlamamanın kolay olmadığını belirten Coelho (1999) intihar davranışının ortaya çıkışında pek çok farklı faktörün bir arada rol oynadığına (Ak, Gülsün, Nahit Özmenler, 2009) dikkat çekmektedir. Bu nedenle bir birey kaybının nedenini anlayabilmek için; bireyin karakteri, mizacı, çevresi ile etkileşimi, genetik faktörleri, toplumun bireyi nasıl etkilediği, geçmiş intihar öyküsünün varlığı, bağımlılık yapıcılarının kullanımı gibi pek çok risk faktörlerinin incelenmesi gerekmektedir (Ak ve Kesici, 2022; Batıgün Durak, 2008). Farklı bakış açılarına sahip araştırmacılar intihar kavramını kendi perspektiflerinden incelemiş ve intiharda etkili olduklarına inandıkları etmenlerle ilgili bulgularını ortaya koymuşlardır.

İntihar ile genetik arasındaki ilişkiler hakkında yapılan çalışmalarda ortaya koyulan soya çekim görüşü; intiharın tıpkı bir hastalık gibi kuşaktan kuşağa aktarıldığını varsaymaktadır. Bulgular bu verileri desteklemektedir (Wetzel ve Reich, 1989; Garfinkel, Froese ve Hoos, 1982). Buna karşılık tarihsel perspektiften bakıldığında intiharın ortaya çıkmasında sosyal öğrenmenin etkili olduğu (Eskin, 2014) ve konu hakkında çalışan araştırmacılar durumun özellikle anne babadan öğrenme ile olasılığın arttığını ortaya koymuşlardır (Volkan ve Zintl, 2022). Yani bireyin çevresinde intihar öyküsünün varlığı onu intihara daha fazla yönlendirmektedir (Ak, Gülsün, Nahit Özmenler, 2009). Genç Werther'in Acıları romanının ardından geniş kitleler bu davranıştan etkilenmiş, öncelikle onun gibi giyinmeye başlamış (Gülşen, 2012) ve birçok Avrupa ülkesinde intihar oranlarını doğrudan artmasına sebep olmuştur (Eskin,2014). Son yıllarda Güney Kore'de yoğun çalışma şartları ve fanların olumsuz yorumları ile başlayan idol intiharları da ülkedeki intihar artışını beraberinde getirmiştir (Kim, Lee, Lee ve Yoo, 2022). Toplumların intihara bakış açıları da intihar oranlarında etkili olabilmektedir (Domino ve Takahashi, 1991). Bunun için toplumlara özgü koşullar incelenmelidir (Eskin, 2014). Örneğin Japon kültüründe kamikaze, harakiri, seppuki gibi farklı intihar girişimleri her zaman olumsuz kabul edilmemektedir. (McLaughlin, 2017). Amerika ve Japon öğrencilerin intihar hakkındaki düşünceleri ile ilgili yürütülen çalışmalarda Japon öğrencilerin intihar hakkında daha olumlu izlenimleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Domino ve Takahashi, 1991). Günümüzde yasaklanıp, hoş kabul edilmemesine rağmen her yıl kendi yaşamlarına bu şekilde son vermeye devam eden Japonlar mevcuttur (Takahashi, 1997). Buna karşılık Büyük Britanya'da intihar cinayete teşebbüs sayılmaktaydı ve engellemek amaçlı intihar eden ya da teşebbüste bulunan bireyin mal varlığına devlet tarafından el koyuluyordu (McLaughlin, 2017). Ayrıca intihar edilenlerin gömülemeyeceği gerekçesi ile bedenleri halkın ortasında yakılıyordu (Eskin, 2014). Bu davranışın oluşmasının temelinde Hristiyan kültürünün intihara karşı olması da etkilidir (McLaughlin, 2017). Yani intihar ile din bağlantılıdır (Durkheim, 2013). Dini inanç gelecek için bireylere umut verici bir rol üstlenmektedir (McLaughlin, 2017). Tüm semavi dinler yaşamın kutsallığından ve bireye bahşedilmiş olduğundan bahsetmektedir (Eskin, 2014). Hatta intihar eden bireylere kaşı

sıkı öğütlerde bulunan İslamiyet (Ak ve Kesici, 2022) umutsuzluk içinde olmamayı öğütlemiştir (Kuran, 2010).

Bilişsel kuram çerçevesinde de değerlendirilen umutsuzluk kavramı (Minkoff, Bergman, Beck, ve Beck, 1973) intiharın güçlü yordayıcılarından biri olarak kabul edilmektedir (Beck, ve Weishaar, 1990; Batıgün Durak, 2005). Umutsuzluk intihar ilişkisinin yanı sıra umutsuzluğun; cinsiyet, yaş gibi risk faktörleri ile olan ilişkisini ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur. Buna göre hem ergenlik hem de yetişkinlik dönemlerinde kadınların umutsuzluk puanlarını erkeklerinkine göre yüksek bulan çalışmalara (Costa, Terracciano ve McCrae, 2001) karşın erkeklerin umutsuzluk puanının yüksek olduğunu ortaya koyan çalışmalarda bulunmaktadır (Rage, 1991). Umutsuzluk karşısında kendisini çaresiz hisseden birey ya hep ya hiç prensibi ile çevresine bakabilmektedir (Eskin, 2014). Ya hep ya hiç prensibi ile çevreye bakan bireylerin de katı sınırları olduğu kabul edilmektedir (Ak, Yazıhan, Sütçügil ve Hacıömeroğlu, 2013). Bu bireyler ya hep ya hiç ile birlikte felaketleştirme, olumluyu geçersiz kılma gibi farklı bilişsel çarpıtmaları da diğer bireylere göre daha fazla tercih etmektedirler (Neuringer ve Lettorei, 1971). Ak, Nahit Özmenler ve Bozkurt (2006) tarafından gerçekleştirilen çalışmada umutsuzluğun depresyon şiddetinden daha yüksek puanla intiharla ilişkili olduğunu ortaya koyulmuştur. Yine bilişsel çerçevede ele alınan ve intiharda karşılaşılan en sık psikiyatrik bozukluk olan depresyonun (Sadock, Sadock ve Ruiz, 2007) intihar davranışı ile ilişkili olduğu görülmüştür (Sinclair, Harriss, Baldwin, ve King, 2005). Zaten intihar olguları ile yapılan araştırmalarda %90 oranında depresyon dahil farklı bir rahatsızlığında bulunduğu belirtilmiştir (Sadock, Sadock ve Ruiz, 2007). İntihar eden bireylerde yapılan çalışmalarda sırayla; depresyon, şizofreni, demans-deliryum olduğu ortaya koyulmuştur (Eskin, 2014; Shafii, Steltz-Lenarsky, Derrick, Beckner, ve Whittinghill, 1988).

Bu bulgulardan hareketle intihar ile ilgili yürütülen çalışmaların önceleri daha çok ruhsal rahatsızlığı olan bireylerde intihar davranışının gözlenebileceği şeklinde olmuş ve çözümün ilaç tedavisi aracılığıyla düzenleneceği (Durkheim, 2013) varsayılmıştır. Yapılan araştırmalarda serotonin miktarının intihar ile bağlantılı olduğu (Nordstrom, Samuelsson, Asberg, vd., 1994) bu veriyi desteklese de intiharı açıklamak için tek başına yeterli olmamıştır. Serotonin miktarı ve dürtüsellik ile ilgili yapılan çalışmalarda serotonin azalmasının dürtüsellik artışında etkili olduğu ortaya koyulmuştur (Eskin, 2014). Çalışmalar kalıtsal ya da edimsel dürtüsel bireylerin yaşamlarında zorlandıklarında daha fazla depresyon belirtisi gösterdiklerini, daha umutsuz bir tavır içerisinde kendine zarar verdiklerini öne sürmüştür (Ak, Gülsün ve Nahit Özmenler, 2009). Sonuç olarak dürtüsel kabul edilen bireylerin intihar davranışı sergilemelerinin daha fazla olası olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Cheng, Mann, Chan, 1997).

Kendi içinde bulunduğu acı ve umutsuzluktan kaçınmaya çalışan birey (Baumeister, 1990) intihar teşebbüsü öncesinde büyük bir stres varlığının kaynağından etkilenmektedir (Atay, Eren ve Gündoğar, 2012; Ercan, vd., 2016). Yaşadığı bu stres sonucunda öfke ve kızgınlığı ifade edemeyen birey öfkeyi kendisine yönlendirmektedir (Eskin, 2014). Bireyin kendisine yönlendirdiği öfke sonucunda kendisine zarar vermesi olasıdır. Belirtilen durumlar intihar için etkileyici olsalar da neden bu olayları yaşayan her birey intihar etmiyor sorusu önemlidir (Ak, Nahit Özmenler ve Özşahin, 2008). Karmaşık bir süreç olan intihar sürecinde bireyi kendi canını kıymaya iten bazı risk faktörleri bulunmaktadır (Eskin, 2014). Aşağıda belirtilen risk faktörleri incelenecektir.

Çocukluk döneminde çok sık karşılaşılmayan ergenlikte ilk karşılaşmaların yaşandığı ve yoğunlaşmaların 15-54 aralığında olduğu intihar kavramı (Eskin, 2014) dünya üzerinde 15-29 yaş aralığında en çok ölüme neden

olan ikinci sebep olarak karşımıza çıkmaktadır (WHO, 2017). Ayrıca ergenlikte kimlik oluşturma çabasına giren birey doyurucu yanıtlar bulamadığı zaman kimlik karmaşası yaşamaktadır (Erikson, 1968). Bu dönemde kimlik karmaşasını başarı ile çözümlenemeyen ve özellikle boyun eğici tavırlar sergileyen ergenler ile intihar arasında yapılan çalışmalar arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (Hamurcu ve Sargın, 2011). Hem ergenlikte hem de yaşlılık döneminde bireyin yaşamını sürdürmek için bir motivasyona sahip olması intihara karşı koruyucu olarak işlev görmektedir (Bender, 2000; Pinto, Whisman, ve Conwell, 1998). Özellikle genç yetişkinlikte problemlere etkin bir şekilde çözüm bulamama, kendini yeterli ve etkin bir şekilde ifade edememe ve dürtüsellik intihar riskini arttıran nedenler arasında gösterilmiştir (Özver, 2010).

Her sosyal seviyede intihar vakalarına rastlansa da sosyoekonomik seviye ile ilgili yoksul ailelerle yapılan bir çalışmada yoksulluk seviyesinin aile bireylerinin; depresyon, anksiyete, intihar olasılıklarını arttırdığı tespit edilmiştir (Tor, Sargın ve Özkaya, 2015). Benzer bir çalışma Pritchard (1997) tarafından yapılmış ve toplumun yoksul kesiminde intihar vakalarının daha fazla olduğu bulunmuştur. Yoksulluğu etkileyen işsizlikte intihar için anlamlı olan değişkenlerdendir (Eskin, 2014).

Cinsiyetle intihar düşüncesi hakkında yürütülen çalışmalarda kadınların daha fazla intihar düşüncesine sahip olduğu şeklinde anlamlı farklılık olsa da (He ve Lester, 2001) intihar ilişkisi ile ilgili yapılan çalışmalarda anlamlı farklılıklara rastlanmamıştır (Ak, Nahit Özmenler ve Bozkurt, 2006). Ancak intiharla sonuçlanan ölüm oranları erkeklerde daha fazladır (Hawton, 2000). Bu oranın farklılığının altında yatan ise intihar için seçilen yöntemlerin farklı olmasıdır. Buna göre erkekler ateşli silah ve kendini asma gibi daha kesin sonuç veren yöntemleri tercih ederken kadınlar yüksek dozda ilaç alma ya da kendisini bir yerden atma şeklinde intihar girişimlerinde bulunmaktadır (Eskin, 2014; Lester, 1997).

İntihar davranışı sergileyen bireylerin dörtte birinde alkol bağımlılığı olduğu tespit edilmiştir. (Shafii, Steltz-Lenarsky, Derrick, Beckner, ve Whittinghill, 1988). Buna karşın sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olmasına rağmen intihar oranı da yüksek olan İskandinav ülkelerinde alkol kullanımının yaygınlığı ve kültürün bireysel olması intihar için risk faktörü oluşturmaktadır (Eskin, 2014). Normal popülasyon ile yapılan çalışmalarda yalnızlığın intihar davranışı ile yakından ilişki olduğunu bulan çalışmalar mevcuttur (Conroy ve Smith, 1983).

İntihar eden bireyler sıklıkla eş, dost ya da aile üyelerine istediği ya da istemediği şeylerle ilgili not bırakmıştır (Eskin, 2014). İntihar notlarının incelendiği bir araştırmada bireylerin son arzularını yazdıkları ve intihar sebebi olarak maddi ya da ilişkisel sorunlarından bahsettikleri ortaya koyulmuştur (Bhatia, Verma, ve Murty, 2006). Bireylerin yazdıkları bu notlar fiziksel olmasa da ruhsal olarak ne kadar çok acı çektiklerini göstermektedir (Eskin, 2014).

İntihar hakkında çok fazla çalışma yapılsa da konu güncel dinamiğini korumaya devam etmektedir. Çünkü konu sadece bireyleri değil bireyin yakın çevresinden başlayarak tüm toplumu etkilemektedir (Ak ve Kesici, 2022). İntiharları engellemeye yönelik çalışmalar olsa bile intiharların giderek artması (Batıgün Durak, 2008) alanda daha çok ve farklı bakış açıları ile çalışmaya ihtiyaç olduğunu düşündürmektedir. İntihar oluşumunda etken olabilecek faktörlere yönelik Genç Werther'in acıları romanı üzerinden incelenmesi ile intiharı bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirme olanağı sağlanacaktır. İleride yapılacak olan çalışmalara farklı bir perspektiften bakmaya yardımcı olacaktır. Bu noktadan hareketle araştırmanın temel amacı Werther'de karşılaşılan intihar etmenleri, risk faktörleri ve Werther'in intihar sürecinin ortaya koyulmasıdır.

YÖNTEM

Alman edebiyatının büyük ustası Johann Wolfgang Von Goethe tarafından kaleme alınan Genç Werther'in Acıları romanı intihar çerçevesinde analiz edilen betimsel bir çalışmadır. Betimsel çalışmalardan olan doküman analizi hem nicel hem nitel araştırma yöntemlerinde kullanılabilecek bir analiz tekniğidir (Sönmez ve Alacapınar, 2019). Doküman analizi tekniği, araştırmacılar için olgu ve olaylarla ilgili bilgiler içeren yazılı metinlerin ayrıntılı bir şekilde taranması sonucunda elde edilen bu bilgilerden bir bütünlük oluşturulmasına yardım eden yöntemdir (Creswell, 2002). Doküman analizi yöntemi yazılı ve görsel materyallerin analizini içermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Yazılı kaynaklar; kitaplar, makaleler, fermanlar, yazıtlardan görsel kaynaklar ise resimler, slaytlar, flamalar, pullardan oluşabilmektedir (Sönmez ve Alacapınar, 2019). Doküman analizi; analiz edilecek uygun dokümanın seçilmesi, kategorilerin oluşturulması, analiz biriminin saptanması ve değerlendirilmesi aşamalarından oluşmaktadır (Bowen, 2009). Tekniğin kullanılmasında önemli olan nokta neyin, neden, niçin, nerede kullanılacağıının bilinmesidir (Sönmez ve Alacapınar, 2019).

Genç Werther'in Acıları romanı Werther isimli karakterin Lotte ile tanışmasından intihar sürecine kadar yaşadıkları çevresinde ele alınmıştır. Çalışmada analiz edilecek doküman insanlığın var oluşundan günümüze gelen intihar kavramıdır. Mektuplardan oluşturulmuş romanda Werther karakterinin ortalama bir yıl yedi ay boyunca yaşadıkları ayrıntıları ile aktarılmıştır. İncelenen romanda belirtilen süre içerisinde Werther'i intihara yönlendiren tüm faktörler incelenmeye çalışılmıştır.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

Veri toplama aracı olarak Johann Wolfgang Von Goethe tarafından kaleme alınan Genç Werther'in Acıları romanı kullanılmıştır. Mektup sahibinin mahremiyetinden kaynaklı mekan isimleri, bazı kişi adları ve bazı mektuplar değiştirilerek esleştirilmiştir. Bu doğrultuda çalışmak için Werther'in yeni geldiği yerden 4 Mayıs 1771 tarihinde arkadaşına mektup yazmasıyla başlayan ve 23 Aralık 1772 tarihinde intihar ettiği güne kadar bu mektuplara devam eden Werther'in (Goethe, 1967) intihar sürecinin nasıl oluşup şekillendiği ile ilgili etkili olabilecek tüm faktörler üzerinde durulmuştur.

Verilerin analizi, intihar ile ilgili literatür bilgileri doğrultusundan yola çıkılarak Werther'in ilk günden son güne kadar yaşadıkları incelenerek intiharı üzerinde nasıl bir etkisi olduğu konusunda ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda genetik bilgiler, içinde bulunulan toplumun intihara bakış açısı, umutsuzluk, depresyon, risk faktörleri, bilişsel çarpıtmalar, sosyal öğrenme çerçevesinde incelenmiştir. Belirlenen bu konu başlıklarına göre kitaptan elde edilen veriler gruplandırılmış ve romandan örnek cümlelerle birlikte bulgular kısmında verilmiştir.

Etik

Araştırma verileri etik kurul onayı alınması gerektirmemektedir. Bu sebeple etik onay alınmamıştır.

BULGULAR

İntihar teşebbüsünde bulunan Amerikalılarla yapılan çalışmada çalışma grubunun %85'i hayatın anlamlı olmadığını belirtmiştir (Frankl, 1994). Hayatın anlamını kaybeden birey boşluk hissine düşerek umutsuzluğa kapılmaktadır (Ak ve Kesici, 2022). Romanda da benzer bir süreç ilerlemiştir. Aslında hep umutlu ve eğlenceli olarak aktarılan ve mektuplarında da öyle biri olduğunu belirten Werther karakteri Lotte ile karşılaşmadan önce Lotte'nin bir partnerinin olduğunu bilmesine rağmen bir umut onun kendisinden hoşlandığını ve bir gün birlikte

olabileceklerini varsaymaktadır. Neredeyse ilk günden son anlara kadar Werther hep bir umut kırıntısı aramış, Lotte arkaya baksa kendisine baktığını varsaymış, güzel kelimeler ile konuşsa kendisinden hoşlandığını kabul etmiştir. Bu umut ve hayata katılan anlam Werther'i yaşama bağlamıştır. Werther'in umudu Lotte evlendikten sonra da devam etmiştir. Lotte onu kesin bir dille reddettiğinde de bile ikna olmayan Werther daha sonraki denemelerinde yavaş yavaş umudunu yitirmiştir. Böylece Werther hayatın anlamını kaybederek boşluk hissine düşmüş ve umudunu gerçekten kaybetmiştir. Beklenen umut kırıntısı ufukta da görünmeyince çözümü kendi hayatına son vermekte bulmuştur.

Cinsiyete bağlı intiharlarda kadınların erkeklere nazaran hayatı devam ettirmede anlam bulma puanları daha yüksek olsa da (Dobrov ve Thorell, 2004; Linehan, Goodstein, Nielsen ve Chiles, 1983) kadın-erkek intihar oranları arasında belirgin farklılıklar bulunamamıştır. Buna farklı bir örnek edebiyat dünyasından verilebilir. Lev Tolstoy tarafından yazılan Anna Karenina romanında Anna karakteri birçok faktörle birlikte ilişkisinde yer alan sorunları doğru iletişim yöntemlerini kullanıp kendisini ifade edemediği için çözmemiş ve intihar kararı almıştır (Keleş, Ak ve Kesici, 2022). Yine aynı yazar tarafından yazılan alternatif iki sonlu Şeytan romanında yoğun bilişsel çarpıtmalara sahip Yevgeni karakteri sonucunda kendisini öldürmüştür (Tolstoy, 2020). Flaubert (2006) tarafından yazılan Madam Bovary romanı da yine Bovary karakterinin intiharını aktarmaktadır. Türk edebiyatında da Halit Ziya Uşaklıgil (2018) tarafından kaleme alınan Aşk-ı Memnu romanında Bihter karakteri kendi yaşamına son vermiştir. Kardeşimin Öyküsü romanında Mehmet Arslan karakteri de yaşamına son vermeyi tercih etmiştir (Livaneli, 2013). Toplumsal olaylardan etkilenen ve toplumu yansıtan yazarların eserlerinde de eşit bir dağılım olduğu gözlenmektedir. Werther tıpkı araştırma bulgularında olduğu gibi erkekler tarafından daha çok tercih edilen bir intihar yöntemini tercih ederek silah kullanmıştır (Eskin, 2014; Lester, 1997).

Yaş aralığı olarak çocukluktan sonra genç yetişkinliğe kadar geçen süreçte bireylerin intihar davranışlarının arttığı gözlemlenmiştir. Tam olarak yaşları belirtilmese de Werther on sekiz yaşından büyüktür. Eğitimini tamamlayıp stajyer olduğu belirtildiğine göre yirmili yaşların başında olduğu söylenebilir. Bu da Werther'i intihar risk grubu içerisine almaktadır. Kullandığı bilişsel çarpıtmalar incelendiğinde Werther'in ya hep ya hiç tarzında düşüncelerinin olduğu göze çarpmaktadır. İlk gün Lotte ile dans ettikten sonra ben mahvolsam bile sevdiğim kadınla benden başka kimse dans etmemeli demiştir. Benzer şekilde kitap boyunca insanları ya çok iyi ya da çok kötü olarak gruplandırmıştır. Albert ve Lotte çok iyi insanlar kategorisinde yer alırken, kendisinden şeytan olarak bahsetmiştir. İnsanlar kendisine başka birilerine bak güzel kızlar var, Lotte evli dedikleri zaman kimse Lotte gibi güzel olamaz ya o ya kimse diyerek yine kullandığı bilişsel çarpıtmayı belirtmiştir. Duygusal çıkarsamalarda bulunarak, insan kendi içinde iyi hissetmiyorsa hiçbir yerde iyi değildir demiştir. Zamanla bu iyi hissetmeme ve hayattan lezzet alamama durumunu Werther 'sonbaharda bir ağaç gibiyim yapraklarım dökülüyor ve beni mutsuzluklara çeken bir şey var' şeklinde tanımlayarak onun depresyonda olduğu kanısına ulaşmamıza sebep olmuştur. Ayrıca Werther'in uzunca bir süre normalde yaptığı şeylerden zevk almamaya başladığı gözlenmektedir. Mesela kitap okumaktan çok hoşlansa da kitaplardan öğrendiği bir dönem mevcuttur.

Lotte ile ilk tanıştığında bir gün içerisinde yanına üç kere gitmeye niyet etmiş ve arkadaşı Wilhelm'e yazması gereken mektubu zamanında bitiremediğini belirtmiştir. Normal zamanda da her gün kendisine bugün onu görmeye gitmeyeceğim diye söz verip sabah olduğunda ilk iş Lotte'yi görmeye gittiğini ifade etmiştir. Bu durumdan farklı olarak birçok kere Werther Lotte'den duygularına dikkat etmesi konusunda da uyarı almıştır ve en son engellenmiş olmanın verdiği tahammülsüzlüğü davranış ve sözlerinde ifade eden Werther'in dürtüsel

eğilimleri olduğu sonucuna varılabilir.

Tanrı hakkında güzel sözler söyleyen Werther intihar düşüncelerinden kaynaklı günah işlediğinin farkında olduğunu belirtse de zamanla bu düşüncesiyle ilgili mantığa bürüne yaparak Tanrının yanında benim olan Lotte'yi bekleyeceğim demiştir. Ayrıca Werther insanları İsa'ya inansalar da onun dediklerini yapmamakla suçlayarak insanların gerçek anlamda dine uygun davranmadıklarını da belirtmiştir. İntihar etmeden önce din adamlarının onu yargılayıp cezasini yapmak istemeyeceklerini bildiği için cezasini kimin yapmasını istediği ve nereye gömülmek istediği konusunda da son bir mektup bırakmıştır. Tıpkı pek çok intihar eden birey gibi Werther'in intiharı öncesinde yazdığı son mektupları vedalaşma içerikli ve nihai isteklerinden oluşmaktadır. Werther; Lotte, Albert, Wilhelm ve annesine son mektup yazmış, vedalaşıp kendisini iyi anmalarını istemiş ve onlar için iyi dileklerini belirtmiştir.

Yürütülen bir çalışmada sorun çözme becerileri yüksek olmayan ve travmatik yaşam olaylarına maruz kalan bireylerin intihar davranışlarının yordayıcısı olabileceğinden bahsedilmektedir (Eskin, Akoğlu, Uygur, 2006). Zaten intihar girişimi ile ilgili olarak kişilerarası ilişkilerde yaşanan sorunun intihar girişimini artırıcı olarak etkileyeceği belirtilmektedir (Fairweather, Anstey, Rodgers ve Butterworth, 2006). Werther de tıpkı literatür bilgisindeki gibi sık sık kendini ifade ederken karşıdakinin kendisini anlamadığı ya da anlayamayacağı düşüncesi ile saldırganca tavırlar sergileyebilmiştir. Bu saldırganlık daha sık sözel olsa da zaman zaman Werther tartıştığı ya da arkasından konuştuklarını duyduğu kişilere zarar vermek istediği ile ilgili öfkelerini belirtmiştir ama hiçbir zaman eyleme geçmemiştir. Hatta bunu direkt Lotte'ye yazdığı son mektubunda ona ya da kocası Albert'e zarar vermek istediğini ancak bunu yapamadığını dile getirerek belirtmiştir. Dışarıya yöneltmediği ve doğru iletişimle aşamadığı öfkelerini Werther en son kendisine yöneltmiştir.

Werther'in annesi henüz hayattadır ancak babasının o küçük yaşta ölümlüğü anlaşılmaktadır. Bu ölümün travmatik olup olmadığı hakkında bir bilgiye rastlanmamıştır. Ayrıca Werther'in yakın çevresinde kendi canına kıyan birisinin hikayesinden de bahsedilmemiştir. Yalnız daha önce karşılaştığı köylü bir gencin, sevdiği dul bir kadını rahatsız eden adamı öldürdükten sonra yakalanıp kötü duruma düşmesine şahit olmuştur. Bu yaşadığı şeyler Werther'in kararının oluşmasında etkili olmuş olabilir. Romanda Werther'in alkol ya da maddeyi kötüye kullanımı hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Benzer şekilde intihar risk faktörleri olarak belirtilen maddi sorunlar Werther için etkili değildir. İstifa ettikten sonra da eline iyi bir para kalmıştır. Bu para ile kendi ihtiyaçlarını karşılamak haricinde son gününe kadar yardım ettiği insanlara destek vermeye devam etmiştir.

Belirtilenlerle birlikte Werther bunlar yaşandı diye birdenbire yaşamını noktalamaya kararı almamıştır. İntihar ile ilgili ilk olumlu düşünceleri neredeyse 1771 Ağustos ayı gibi oluşmuş buna göre 'ölmenin eziyetli bir yaşamdan daha keyifli olacağını, bu rezil sefaletin mezardan başka sonunun olmadığını' belirterek intihar düşüncelerini dile getirmiştir. Bir gün Albert ile otururken Albert'in boş silahlarından birini eline alıp alına dayaması üzerine korkan Albert'e 'boş olduğunu sen söyledin, ben de şaka yaptım' demiştir. Bu da Werther'in intihar ile ilgili bazı girişimlerde bulunduğunu göstermektedir. Bu düşüncelerin dile getirilmesinin ardından roman boyunca Werther sürekli intihar düşünceleri ile çalkalanmıştır. Mektup arkadaşına ruhunun ortadan ikiye ayrıldığını ve çok acıdığını belirttiği Werther yanıt olarak Wilhelm'den oradan uzaklaşmasını yanına gelmesini söyleyen bir mektup almıştır ancak Werther bu tavsiyeye uymamıştır. 23 Aralık 1772'de arkadaşı Albert'ten seyahate gideceği bahanesi ile aldığı silahla yaşamına son vermiştir.

TARTIŞMA / SONUÇ / ÖNERİ

Gerçek ya da gerçeğe yakın hayatlardan yola çıkılarak oluşturulan roman türü hala okurları etkisine alan önemli bir türdür (Gülşen, 2012). Kitapların ve filmlerin psikolojide, eğitim öğretim sürecinde kullanılması ile bireylerin konuları anlamaları hakkında daha olumlu katkılarda bulunulabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmada Goethe tarafından kaleme alınan Genç Werther'in Acıları kitabı intihar davranışı kapsamında analiz edilmiştir. İnsan davranışını etkileyen birçok faktör olmasından dolayı intihar davranışı ile ilgili yordama yapmak zordur (Ak, vd., 2013). Bu sebeple olaylardan hangisi Werther'i daha çok intihara yaklaştırmıştır, kesin bir dille belirtilememektedir. Ancak etkili olduğuna inanılan ve görece daha az etkili olduğuna inanılanlar ifade edilmiştir. Genel olarak bakıldığında Werther intihara giden süreçte; diğer bireylere göre bazı bilişsel çarpıtmaları daha sık kullanması, umutsuzluğu, dürtüsel davranışları ve depresyonu etkili faktörler gibi görünmektedir. Çalışmada incelenen karakter Werther için anlamlı sonuçlar içermese de alkol, madde kötüye kullanımı intihar ile anlamlı sonuçlar bulunmaktadır (Beautrais, vd., 1996; Kelly vd., 2004) Werther önceleri bir işte çalışmaya devam etse de daha sonra yaşadığı bunalımlı dönemin etkisiyle işinden istifa etmiştir. Werther bunu zaten kendisi için zor bir dönemden geçerken yapmıştır. Yani olaylar işten ayrıldıktan sonra şekillenmemiştir. Buna karşın işsizliğinde intihar için risk faktörü olduğunu tanımlayan çalışmalar mevcuttur (Ak, Gülsün ve Özmenler; 2009; Eskin, 2014). Yine de durum Werther'in intihara sürüklendiği dönem içerisinde gerçekleştiği için hızlandırıcı bir etkisinin olup olmadığı düşündürücüdür. Yine Werter için anlamlı görünmese de sosyo-ekonomik düzeyle intihar arasında anlamlı ilişkili olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar olmuştur (Pritchard, 1997; Seidman ve Rapkin, 1983). Farklı kültürler için incelenen ekonomik koşul değişkeninin intiharı anlamlı yordamadığını da bildiren araştırmalar mevcuttur. Bunu İskandinav ülkeleri ve son yıllarda Güney Kore ve Japonya (Kölürbaşı, 2017) için ifade etmek olası görünmektedir.

Medeni durum açısından incelenen çalışmalarda evlilerin; boşanmış ya da hiç evlenmemiş olan bireylere göre daha az intihar ettikleri bulunmuştur (Durkheim, 2013; Stack, 1992). İncelenen romanda da benzer şekilde Werther bekârdır. Sıra dışı bir bilgi olarak intihar vakalarının daha sık ilkbahar ve yaz aylarında gerçekleştiği tespit edilmiştir (Eskin, 2014). İncelenen eserdeki karakter ise kış ayında intihar etme kararı almıştı. Yine daha önce bahsedilen Anna Karenina romanındaki eşinden ayrılan ve partneri ile yaşayan Anna karakteri de kış ayında kendi yaşamına son vermiştir.

Birçok Avrupa ülkesinde intihar oranlarında 15-24 yaş arasında yığılma olduğu tespit edilmiştir. Yine bu yaş aralığında erkeklerin kadınlardan daha fazla intihar ettiği belirtilmiştir (Hawton, vd., 1998). Benzer şekilde cinsiyet farklılıkları ile intihar çalışmalarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir (Akkaya-Kalayci, vd., 2018; Durkheim, 2013; Johnson, Krug ve Potter, 2000). Buna karşın cinsiyet ile intihar arasında anlamlı ilişkinin olmadığını belirten çalışmalarda vardır (Ak, Özmenler ve Bozkurt, 2006). Hatta ölümle noktalanmayan intihar denemelerinde kadınların sayısı erkekleri geçmektedir (Hawton, 2000).

Yapılan çalışmalarda pek çok intihar vakasındaki bireylerin karşılaştıkları problemlere alternatif çözümler üretemeyecek kadar umutsuzluk içerisine düştükleri belirtilmiştir (Ak, vd., 2013; Eskin, 2014). Umutsuzluk intihar davranışı arasında yapılan çalışmalarda anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır (Ak, Gülsün ve Bozkurt, 2006; McLaughlin, 2017). Umutsuzluk ile ilgili yapılan bir çalışmada intiharın yanı sıra dürtüsellik ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Swann, 2011). Dürtüsellik ile ilgili tek ya da birçok faktör içeren çalışmaların genelinde intihar ile anlamlı ilişki içerisinde olduğu ortaya koyulmuştur (Baltacı, vd., 2021; Batıgün-

Durak, 2004; Gvion ve Apter, 2012). Dürtüsellik ve yaşamın anlamı arasında yapılan çalışmada negatif yönde birbirlerini anlamlı yordadıkları sonucuna ulaşılmıştır (Zhang, vd., 2015). Neuringer (1964) ise bu bireylerin diğerlerine göre daha az esnek düşünebildiklerine vurgu yapmıştır. Esnek düşünme ve bilişsel çarpıtmaların kullanımı ile ilgili yürütülen çalışmalar da depresyonunda etkili bir faktör olarak intiharı anlamlı şekilde yordadığı yine incelenen çalışmalarda gözlenmiştir (Lee, vd., 2019). Konu hakkında en fazla yürütülen çalışmalardan birisi olan intihar depresyon ilişkisinde de anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır (Einswort, vd., 2007; Kelly, vd., 2004). Yukarıda incelenen literatür bilgileri doğrultusunda yaşamın anlamı, dürtüsellik, umutsuzluk, depresyon, stres gibi intihar davranışı ile ilgili olan kavramlarla yapılan çalışmalarda az ya da çok birbirlerini yordadıkları ve birbirleri ile etkileşim halinde oldukları yorumuna ulaşılabilmektedir.

Wolk-Wasserman (1986) intihar eden bireylerin etrafındaki kişilere anlatmasına rağmen inkar, reddedilme, şakaya vurma, görmezden gelme tepkileri ile karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada bireyler intihara yönelimli olan arkadaşlarının davranışlarını fark ettiklerini yalnız nasıl yardım edecekleri konusunda bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir (Eskin, 2014). Bu araştırma bulgusu intihara götüren süreç ne olursa olsun geç kalınmayabileceği konusunda bizlere umut vermektedir. Bu nedenle bireylerin sosyal destek, özgüven çalışmaları, dini inanç, baş etme becerileri ve bireyin sorunları ile ilgili profesyonel destek alması ve önleyici çalışmaların yaygınlaştırılması sağlanmalıdır (Eskin, 2014). Hazırlanacak önleyici çalışmalar bireyi tanıma uygulamalarından sonra hazırlanmalı (Miller, Rathus, Lİnehan, 2006) ve intiharı özendirici bilgi, görsel ya da etkinlik içermemelidir (Sargın, 2017). Kadınların hayatlarında karşılaştıkları sorunları çözmek amacıyla sosyal destek ağlarını kullanmaları intihar gibi durumlara karşı koruyucu olarak işlev görebilmektedir (Hammen, ve Padesky, 1977). Bu sebeple özellikle erkekler için de sosyal iletişim becerilerini geliştirebilecekleri eğitimler verilebilir (Batıgün Durak, 2008). Güney Koreli öğrencilerle intihar risk faktörleriyle ilgili yapılan bir çalışmada iletişim becerilerinin koruyucu faktör olarak çalıştığı tespit edilmiştir (Park, Schepp, Jang ve Koo, 2006). Benzer bir koruyucu faktör ise yakın ve destekleyici kişiler arası ilişkiler çerçevesinde ele alınmaktadır (Cole, Protinsky ve Cross, 1992). Yürütülen çalışmalarda yakın ilişkide olanların, ailesi ile iletişimi daha rahat sağlayan bireylerin intihar düşünceleri ve eylemlerinin daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Fidan, Ceyhun ve Kırkpınar, 2011; Park, vd., 2006). Kültürel olarak intihar davranışının farklılık göstermesinden kaynaklı yapılacak plan ve programların bu çerçevede doğrultusunda düzenlenmesi de kritik öneme sahiptir (Ak ve Kesici, 2022).

Genç Werther'in Acıları romanı intihar konusunu direk işleyen edebiyat eseri olarak benzer kitaplara yol gösterici olması açısından örnek gösterilebilir. Bu şekilde edebiyatın eğitim ve ruh sağlığı alanlarında kullanılması bireylerin konuları daha net anlamalarına olanak sağlayacaktır (Keleş, Avcı, Ak ve Kesici, 2022). Sonuç olarak ruh sağlığı ile ilgili doğru mesajların oluşturulmasında edebiyatın önemli olduğu ve farklı edebi eserlerin bu bağlamda incelenmesinin yararlı olacağı düşünülmüştür.

KAYNAKÇA

- Ak, M., Gülsün, M. & Nahit Özmenler, K. (2009). Özkıyım ve kişilik. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1, 45-54. <https://doi.org/10.18863/pskguncel.133472>
- Ak, M. & Kesici, Ş. (2022). Psikososyal destek programı intihar travması. (M. Baloğlu ve E. Göv, Ed.). *Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü*.

- Ak, M., Özmenler, K. N. & Bozkurt, A. (2006). Depresyon hastalarında belirti şiddeti ve umutsuzluğun intihar davranışı üzerinde etkisi. *Kriz Dergisi*, 14 (3), 1-7. https://doi.org/10.1501/Kriz_0000000251
- Ak, M., Nahit Özmenler, K. & Özşahin, A. (2008). İntihar girişimi ile mizaç ve karakter özellikleri arasındaki ilişkinin major depresif bozukluk örnekleminde irdelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 11, 33-41.
- Ak, M., Yazihan, N. T., Sütçügil, L., & Hacıömeroglu, B. (2013). İntihar girişimi olan majör depresyon hastalarında üstbilis süreçleri. *Noro-Psikiyatri Arsivi*, 50(2), 95.
- Akkaya-Kalayci, T., Kapusta, N. D., Winkler, D., Kothgassner, O. D., Popow, C., & OzluErkilic, Z. (2018). Triggers for attempted suicide in Istanbul youth, with special reference to their socio-demographic background. *International Journal of Psychiatry in Clinical Practice*, 22(2), 95-100. <https://doi.org/10.1080/13651501.2017.1376100>
- Atay, İ. M., Eren, İ., & Gündoğar, D. (2012). Isparta il merkezinde intihar girişimi, ölüm düşünceleri yaygınlığı ve risk faktörleri. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 23 (2), 89-98.
- Beautrais, A. L., Joyce, P. R., Mulder, R. T., Fergusson, D. M., Deavoll, B. J. & Nightingale, S. K. (1996). Prevalence and comorbidity of mental disorders in persons making serious suicide attempts: A case-control study. *The American Journal of Psychiatry*, 153(8), 1009-1014. <https://doi.org/10.1176/ajp.153.8.1009>
- Bhatia, M. S., Verma, S. K. & Murty, O.P. (2006). Suicide notes: Psychological and clinical profile. *International Journal of Psychiatry in Medicine*, 36(2), 163-170. <https://doi.org/10.2190/5690-CMGX-6A1C-Q28H>
- Baltacı, U. B., Traş, Z., Ak, M. & Kesici, Ş. (2021). İntihar bilişleri, dürtüsellik ve yaşamın anlamı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 10 (2), 155-164. <https://doi.org/10.5455/JCBPR.94848>
- Batıgün Durak, A. (2004). İntihar ile ilişkili bazı değişkenler: Öfke/ saldırganlık, dürtüsel davranışlar, problem çözme becerileri, yaşamı sürdürme nedenleri. *Kriz Dergisi*, 12(2), 49-61. https://doi.org/10.1501/Kriz_0000000209
- Batıgün Durak, A. (2005). İntihar olasılığı: Yasamı sürdürme nedenleri, umutsuzluk ve yalnızlık değişkenleri açısından bir inceleme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(1), 29-39.
- Batıgün Durak, A. (2008). İntihar olasılığı ve cinsiyet: İletişim becerileri, yaşamı sürdürme nedenleri, yalnızlık ve umutsuzluk açısından bir inceleme. *Türk Psikoloji Derneği*, 23 (62), 65-75.
- Beck, A. T. & Weishaar, M. E. (1990). Suicide risk assessment and prediction. *Crisis*, 11 (2), 22-30.
- Bender, M. (2000). Suicide and older African-American women. *Mortality*, 5 (2), 158-170. <https://doi.org/10.1080/713686004>
- Bowen, G. (2009). Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, 9, 27-40.
- Baumeister, R.F. (1990). Suicide as escape from self. *Psychological Review*, 97, 90-113. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.97.1.90>
- Cheng, A.T., Mann, A.H. & Chan, K.A. (1997) Personality disorder and suicide. A case-control study. *The British Journal of Psychiatry*, 170, 441- 446.
- Creswell, J. W. (2002). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative*. Pearson: Inc.
- Coelho, P. (1999). *Veronika ölmek istiyor*. (H. Pamir, Çev.). Can Yayınları.
- Cole, D. E., Protinsky, H. O. & Cross, L. H. (1992). An empirical investigation of adolescent suicidal ideation.

- Conroy, R. W. & Smith, K. (1983). Family loss and hospital suicide. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 13, 179- 194.
- Costa, P., Terracciano, A. & McCrae, R. R. (2001). Gender differences in personality traits across cultures: robust and surprising findings. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81, 322-331. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.81.2.322>
- Dobrov, E. & Thorell, L. H. (2004). 'Reasons for living'- translation, psychometric evaluation and relationships to suicidal behaviour in a Swedish random sample. *Nord J Psychiatry*, 58, 277-285. <https://doi.org/10.1080/08039480410005783>
- Domino, G., & Takahashi, Y. (1991). Attitudes toward suicide in Japanese and American medical students. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 21(4), 345-359.
- Durkheim, E. (2013). İntihar. Pozitif Yayınları.
- Eisenwort, B., Berzlanovich, A., Heinrich, M., Schuster, A., Chocholous, P., Lindorfer, S., Eisenwort, G., Willinger, U. & Sonneck, G. (2007). Suicidology: Suicide notes and their themes. *Nervenarzt* 78(6), 674-678. <https://doi.org/10.1007/s00115-006-2210-z>
- Ercan, S., Aksoy, M., Yalçın, A., Şimşek, A. Ç., Acar, R. S. & Erçin Şahin, T. (2016). Ankara'da acil servislere başvuran intihar girişim olgularının sosyodemografik ve klinik özellikleri. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 1, 5-12.
- Erikson, E.H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: Norton.
- Eskin, M. (2014). İntihar açıklama, değerlendirme, tedavi ve önleme. *Türk Psikologlar Derneği Yayınları*.
- Eskin, M., Akoğlu, A., & Uygur, B. (2006). Ayaktan tedavi edilen psikiyatri hastalarında travmatik yaşam olayları ve sorun çözme becerileri: İntihar davranışıyla ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17 (4), 266-275.
- Fairweather, A. K., Anstey, K. J., Rodgers, B. & Butterworth, P. (2006). Factors distinguishing suicide attempters from suicide ideators in a community sample: Social issues and physical health problems. *Psychological Medicine*, 1-11. 36(9), 1235-1245. <https://doi.org/10.1017/S0033291706007823>
- Fidan, T., Ceyhun, H., & Kırpınar, I. (2011). Coping strategies and family functionality in youths with or without suicide attempts/İntihar girişimi olan ve olmayan gençlerin basa çıkma tutumları ve aile işlevselliği açısından değerlendirilmesi. *Archives of Neuropsychiatry*, 48 (3), 195-201.
- Flaubert, G. (2006). *Madam Bovary*. İletişim Yayınları.
- Frankl, V. E. (1994). *Duyulamayan anlam çılgılığı*. (S. Budak, Çev.). Öteki Yayınları.
- Garfinkel, D. B., Froese, A. & Hoos, J. (1982). Suicide attempts in children and adolescents. *The American Journal of Psychiatry*, 139 (10), 1257-1261. <https://doi.org/10.1176/ajp.139.10.1257>
- Goethe, J. W. (1967). *Genç Werther'in acıları*. Varlık Yayınları.
- Goethe, J. W. (2019). *Genç Werther'in acıları*. (N. Ülner, Çev.). Can Yayınları.
- Gülşen, H. (2012). *Mai ve Siyah ve Genç Werther'in Acıları romanları üzerine karşılaştırmalı bir inceleme*. *Electronic Turkish Studies*, 7(1). 1179- 1188.
- Gvion, Y. & Apter, A. (2012). Suicide and suicidal behavior. *Public Health Reviews*, 34(2), 1-20. <https://doi.org/10.1007/BF03391677>
- Hammen, C. L., & Padesky, C. A. (1977). Sex differences in the expression of depressive responses on the Beck

Depression Inventory. *Journal of Abnormal Psychology*, 86(6), 609–614. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.86.6.609>

- Hamurcu, H. & Sargın, N. (2011). Lise öğrencilerinin boyun eğme davranışları ile psikolojik ihtiyaçları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31(2), 171-187.
- Hawton, K. (2000). Sex and suicide. *British Journal of Psychiatry*, 177, 484-485. <https://doi.org/10.1192/bjp.177.6.484>
- Hawton, K., Arensman, E., Wasserman, D., Hultén, A., Bille-Brahe, U., Bjerke, T., Crepet, P., Deisenhammer, E., Kerkhof, A., Leo, D. D., Michel, K., Ostamo, A., Philippe, A., Querejeta, I., Salander-Renberg, E., Schmidtke, A., & Temesvary, B. (1998). Relation between attempted suicide and suicide rates among young people in Europe. *Journal of Epidemiology ve Community Health*, 52(3), 191-194. <https://doi.org/10.1136/jech.52.3.191>
- He, Z. X. & Lester, D. (2001). Sex differences in suicidal ideation in a community sample from China. *Crisis*, 22 (3), 132-134. <https://doi.org/10.1027/0227-5910.22.3.132>
- Johnson, G. R., Krug, G. & Potter, L. B. (2000). Suicide among adolescents and young adults: A cross-national comparison of 34 countries. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 30 (1), 74-82.
- Keleş, F. B., Ak, M. & Kesici, Ş. (2022). A psychological perspective on infidelity in the context of a literary work: Anna Karenina-Lev Tolstoy. *Research on Education and Psychology*. 6(2), 254-267. <https://doi.org/10.54535/rep.1213058>
- Keleş, F. B., Avcı, M. A., Ak, M. & Kesici, Ş. (2022). Genogram: Examination of three generations of Cevdet Bey ve oğulları. *Journal of Teacher Education and Lifelong Learning*, 4 (2), 353-361. <https://doi.org/10.51535/tell.1213780>
- Kelly, D.L., Shim, J.C., Feldman, S.M. & Conley, R.R. (2004). Lifetime psychiatric symptoms in persons with schizophrenia who died by suicide compared to other means of death. *Journal of Psychiatric Research*, 38 (5), 531-536. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2004.02.001>
- Kim, L. H., Lee, G. M., Lee, W. R., & Yoo, K. B. (2022). Werther effect following the suicide of three Korean celebrities (2017–2018): application of the poisson regression model. *Research Square*, 1-13. <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-2069472/v1>
- Kölürbaşı, N. S. (2017). Japonya: Modern bir imparatorluğun anatomisi. Küsurat Yayınları.
- Kuran, (2010). Kuranı kerim meali. Damla Ofset.
- Lee, D., Lee, S. J., Park, C. S., Kim, B. J., Lee, C. S., Cha, B., ... & Choi, J. W. (2019). The mediating effect of impulsivity on resilience and depressive symptoms in Korean conscripts. *Psychiatry Investigation*, 16(10), 773-776. <https://doi.org/10.30773/pi.2019.04.02.3>
- Lester, D. (1997). Gender differences in suicidal behavior making sense of suicide. The Charles Press.
- Linehan, M. M., Goodstein, J. L., Nielsen, S. L. & Chiles, J. A. (1983). Reasons for staying alive when you are thinking of killing yourself. The reasons for living inventory. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 51 (2), 276-286. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.51.2.276>
- Livanelli, Z. (2013). Kardeşimin hikayesi. Doğan Kitap.
- McLaughlin, C. (2007). Suicide-related behaviour understanding, caring and therapeutic responses. John Wiley ve Sons.

- Minkoff, K., Bergman, E., Beck, A. T., & Beck, R. (1973). Hopelessness, depression and attempted suicide. *American Journal of Psychiatry*, 130 (4), 455-459.
- Miller, A. L., Rathus, J. H. & Linehan, M. M. (2006). *Dialectical behavior therapy with suicidal adolescents*. Guilford Press.
- Neuringer, C. (1964). Rigid thinking in suicidal individuals. *J Consult Psycho*, 28(1), 54-58. <https://doi.org/10.1037/h0045809>
- Neuringer, C., & Lettieri, D. J. (1971). Cognition, attitude, and affect in suicidal individuals. *Suicide and Life Threatening Behavior*, 1(2), 106-124.
- Nordstrom, P., Samuelsson, M., Asberg, M., Träskman-Bendz, L., Åberg-Wistedt, A., Nordin, C., & Bertilsson, L. (1994). Attempted suicide predicts suicide risk after attempted suicide. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 24,1-9. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0447.1995.tb09595.x>
- Özver, İ. (2010). Genç yetişkinlerde intihar davranışı ile problem çözme, dürtüsellik ve atılganlık arasındaki ilişkinin incelenmesi. [Uzmanlık Tezi]. Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi.
- Park, H. S., Schepp, K. G., Jang, E. H. & Koo, H. Y. (2006). Predictors of suicidal ideation among high school students by gender in South Korea. *Journal of School Health*, 76 (5), 181-188. <https://doi.org/10.1111/j.1746-1561.2006.00092.x>
- Pinto, A., Whisman, M. A. & Conwell, Y. (1998). Reasons for living in a clinical sample of adolescents. *Journal of Adolescence*, 21, 397-405. <https://doi.org/10.1006/jado.1998.0173>
- Pritchard, C. (1997). *Suicide the ultimate rejection? A psycho-social study*. Open University Pres.
- Rage, R. M. (1991). Loneliness as a risk factor in adolescent hopelessness. *Journal of Research in Personality*, 25, 189-195. [https://doi.org/10.1016/0092-6566\(91\)90014-H](https://doi.org/10.1016/0092-6566(91)90014-H)
- Sadock, B. J., Sadock, A. J. & Ruiz, P. (2007). *Synopsis of psychiatry*. Wolters Kluwer.
- Sargın, N. (2017). Travma ve yas yaşayan çocuk ve ergenlere yönelik etkinlik örnekleri. *Okul Psikolojik Danışmanı E- Bülteni*, 7, 42-45.
- Seidman, E. & Rapkin, B. (1983). *Economics and psychological dysfunction: Toward a conceptual framework and prevention strategies*. Preventive Psychology: Theory, research and practice, (R.D. Felner, L.A. Jason, J.N. Moritsugu vd., Ed.). Pergamon Press.
- Shafii, M., Steltz-Lenarsky, Derrick A.M., Beckner, C. & Whittinghill, J.R. (1988). Comorbidity of mental disorders in the postmortem diagnosis of completed suicide in children and adolescents. *J Affect Disord*, 15(3), 227-233. [https://doi.org/10.1016/0165-0327\(88\)90020-1](https://doi.org/10.1016/0165-0327(88)90020-1)
- Sinclair, J.M., Harriss, L., Baldwin, D.S., & King, E.A. (2005) Suicide in Depressive Disorders: A Retrospective Case-Control Study of 127 Suicides. *J Affect Disord.*, 87(1), 107-113. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2005.03.001>
- Sönmez, V. & Alacapınar, F. G. (2019). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Stack, S. (1992). *Marriage, family, religion, and suicide*. (R. W. Maris, A. L. Berman, J. T. Maltzberger, ve R. I. Yufit, Edt.), Assessment and prediction of suicide. The Guilford Press.
- Swann, A. C. (2011). *Impulsivity and affective regulation*. (J. Grant, M. Potenza, Ed.). The Oxford Handbook of Impulse Control Disorders, Oxford University Press.

- Takahashi Y (1997). Culture and suicide: From a Japanese psychiatrist's perspective. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 27(1), 137-145.
- Tolstoy, F. L. (2020). Şeytan. (G. Çetao Kızılırmak, Çev.). İş Bankası Yayınları.
- Tor, H., Sargın, N. & Özkaya, O. (2015, Ekim). Yoksulluk ve çocuk. 1. Uluslararası Uygulamalı Bilimler Kongresi, Konya
- Uşaklıgil, H. Z. (2018). Aşk-ı memnu. Yapı Kredi Yayınları.
- Wetzel, R. D., & Reich, T. (1989). The cognitive triad and suicide intent in depressed in-patients. *Psychological Reports*, 65(3) 1027–1032. <https://doi.org/10.2466/pr0.1989.65.3.1027>
- Volkan, V. & Zıntl, E. (2022). Kayıptan sonra yaşam: Komplike yas ve tedavisi. Pusula Yayınevi.
- Wolk-Waserman, D. (1986). Suicidal communication of persons attempting suicide and responses of significant others. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 73(5), 481–499. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0447.1986.tb02715.x>
- World Health Organization, (2017). Suicide. 15.07.2023 tarihinde erişilmiştir. (<https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/suicide>)
- Zhang, Y., Mei, S., Li, L., Chai, J., Li, J. & Du, H. (2015). The relationship between impulsivity and internet addiction in Chinese college students: A moderated mediation analysis of meaning in life and self-esteem. *PloS One*, 10(7), 1-13. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0131597>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: Suicide is a concept that has existed in all known periods since the recorded history of humanity (Ak ve Kesici, 2022). Suicide is defined in three groups accordingly: suicide as a result of committing the act, suicide attempt not resulting in death (Sadock, Sadock ve Ruiz, 200), and suicidal thoughts without committing the act (Eskin, 2014). Many different factors play a role in the emergence of suicidal behavior (Ak, Gülsün, Nahit Özmenler, 2009). Therefore, in order to understand the reason for the loss of an individual, many factors such as the individual's character, temperament, interaction with the environment, genetic factors, how society affects the individual, the presence of a past suicide history, the use of addictive drugs, and risk factors should be considered (Ak ve Kesici, 2022; Batıgün Durak, 2008).

Until today's research, there have been studies showing the existence of suicidal inheritance (Wetzel ve Reich, 1989; Garfinkel, Froese ve Hoos, 1982). However, there have also been studies conducted on the belief that suicide occurs as a result of learning and that social learning is effective in suicide (Eskin, 2014). As evidence for this, the emergence of the Werther movement at the time the book was published and the increase in suicide in Scandinavian countries can be shown (Eskin, 2014). A similar situation has now started in South Korea as a result of idol suicides (Kim, Lee, Lee ve Yoo, 2022). Societies' thoughts about suicide also affect individuals. For example, different suicide attempts such as *kamikaze*, *harakiri*, and *seppuki* are not always considered negative in Japanese culture (McLaughlin, 2017). Today, there are Japanese people who continue to end their own lives in this way every year, even though this situation is prohibited and not welcomed (Takahashi, 1997). On the contrary, since suicide is considered attempted murder in Great Britain, the property of the individual who commits or attempts suicide is confiscated by the state in order to prevent suicide (McLaughlin, 2017). Examples are evidence of the influence of culture. When we look at the religion-suicide relationship, all monotheistic religions refer to the sanctity of life and its bestowal on the individual (Eskin, 2014).

The concept of hopelessness, which is handled under cognitive behavioral therapy, is accepted as one of the strongest predictors of suicide (Beck, ve Weishaar, 1990; Batıgün Durak, 2005). It is assumed that the individual, who feels helpless in the face of hopelessness, can have an attitude to life with the principle of all or none (Eskin, 2014). It is known that individuals who look at their environment with the principle of all or none also have strict boundaries (Ak, Yazihan, Sütçügil ve Hacıömeroğlu, 2013). Depression (Sadock, Sadock ve Ruiz, 2007), which is also considered in the cognitive framework and is the most common psychiatric disorder encountered in suicide, has been found to be associated with suicidal behavior (Sinclair, Harriss, Baldwin, ve King, 2005). Studies conducted on individuals who have committed suicide have shown that depression, schizophrenia, and dementia-delirium are the most common ones, respectively (Eskin, 2014; Shafii, Steltz-Lenarsky, Derrick, Beckner, ve Whittinghill, 1988).

Significant results were found in studies related to the amount of serotonin associated with suicide (Nordstrom, Samuelsson, Asberg, et al., 1994). Studies on the amount of serotonin and impulsivity have shown that a decrease in serotonin is effective in increasing impulsivity (Eskin, 2014). Along with these factors, there are risk factors that are effective in increasing or decreasing the probability of suicide. Accordingly, factors such as gender, age, environment, socio-economic level, alcohol/substance addiction, communication skills, and belief are evaluated within the framework of risk factors.

Although there are many studies on suicide, the subject continues to maintain its current dynamic. Because the issue affects not only individuals but also all societies, starting from the individual's immediate environment (Ak ve Kesici, 2022). According to the information given above, there are many factors that affect suicide. These factors will provide the opportunity to look at future studies from a different perspective by examining the novel *The Sorrows of Young Werther*. From this point of view, the main purpose of the research is to reveal the suicide factors, risk factors, and suicide process of Werther.

Materials and Methods: In this study, the process until the suicide of the character Werther, the hero of the novel *The Sorrows of Young Werther* written by Goethe, is discussed. In this context, it is thought that the study will bring a new perspective to literary works. In the literature, it is observed that studies in which a novel is analyzed from the perspective of suicide are insufficient. The book was examined by the document analysis method, one of the qualitative research methods. The book recounts in detail what happened from Werther's new arrival to the day he committed suicide. It is emphasized how these experiences affect Werther during the suicide process.

Findings: In this part of the study, the findings obtained as a result of the research are included. The findings are discussed around Werther, just as in the book. The data obtained through the examination were carried out in the form of examining all the factors that may be effective in Werther's suicide process. An average of one and a half years of Werther's life was shared in detail through letters. Accordingly, Werther may have committed suicide due to factors such as hopelessness, depression, cognitive distortions, and impulsivity. In terms of risk factors age, elements such as unemployment, and the method used for suicide are also compatible with the literature for Werther. On the other hand, although they have significant consequences for suicide, alcohol, and substance addiction, having a history of suicide in the past and economic inadequacies do not seem to be among the influencing factors for Werther. In this process, Werther first expressed suicidal thoughts, then attempted suicide, stating that it was a joke, and finally committed suicide.

Discussion: In light of the literature and the findings, it can be concluded that individuals are not independent of the events in their environment and their individual factors. Many, but not all, of the factors that were significant for suicide, were also significant for Werther. In addition to this, the act of suicide continues to increase today. For this reason, factors that are stated to be preventive for suicide should be taken into account. There are signs that individuals send before committing suicide. These signs should be carefully examined and the individual should be helped. Examining the books and movies in this way and bringing them into the literature is seen as beneficial in terms of clarifying the subjects transferred in fields such as education, mental health, sociology, and history. For this reason, the number of studies that offer a different perspective can be increased.